

به مناسبت آغاز پایه دهم
در سال تحصیلی جدید

نیم‌نگاهی به دوره دوم متوسطه

طول آن ۳ سال است. این دوره مرحله‌ای بین تربیت رسمی و عمومی و تربیت تخصصی (دانشگاهی) است و در آن فرصت‌های تربیتی به صورت نیمه تخصصی و غیر اجباری در شاخه‌ها و رشته‌های مختلف سازمان می‌یابد. در این دوره، دانش‌آموزان با کسب شایستگی‌های لازم، از افرادی وابسته به افرادی مستقل و مسئول و آماده برای ورود به زندگی اجتماعی، خانوادگی و شغلی سالم و یا ادامه تحصیل در رشته‌های تخصصی ارتقا می‌یابند. برنامه درسی این دوره شامل آموزش‌های پایه تجویزی و غیر تجویزی برای هدایت دانش‌آموختگان به انواع تربیت تخصصی (آموزش عالی و تربیت حرفه‌ای)، و در نهایت کسب شایستگی‌های اساسی و پایه برای ورود به زندگی مستقل، خانوادگی و حرفه‌ای جهت رفع نیازهای حال و آینده خود و جامعه است.

اهداف کلی ساحت‌های تعلیم و تربیت در دوره دوم متوسطه

الف: اهداف ساحت اعتقادی، دینی و اخلاقی

- دانش‌آموز، با درک اصول دین، قادر است در مواجهه با پرسش‌ها و موقعیت‌ها پاسخ‌هایی استدلالی و متقاعدکننده مبتنی بر شواهد و منابع دینی ارائه کند.
- با کسب شناخت نسبت به شاخص‌های جاودانگی دین اسلام (مانند جامعیت، ثبات، سازگاری با فطرت، پویایی نسبت به نیازهای حال و آینده) قادر است ظرفیت‌های این دین را

در اجرای مفاد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و بیانیه مأموریت آن مبنی بر استقرار ۱۲ پایه تحصیلی (چهار دوره سه ساله) در ساختار نظام آموزش و پرورش، از سال تحصیلی ۱۳۹۵-۹۶ پایه دهم از دوره دوم متوسطه استقرار می‌یابد. بدین منظور، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی دوره ابتدایی و متوسطه نظری، برحسب وظیفه و مسئولیت خود، اقدام به تولید اهداف دوره‌های تحصیلی، راهنمای برنامه‌های حوزه‌های یادگیری، تألیف کتاب‌های درسی و تولید بسته آموزشی مرتبط با کتاب‌های درسی نموده است.

در این نوشتار برآنیم تا ضمن تعریف دوره دوم متوسطه، به ذکر اهداف کلی ساحت‌های تعلیم و تربیت در این دوره و همچنین اصول حاکم بر آن بپردازیم. در ادامه نیز با آوردن جدول مواد درسی و ساعات تدریس هفتگی این دوره سه ساله، از فرایند تألیف کتاب‌های درسی و راهکارهای اجرای درست برنامه‌ها در سطح مدارس سخن خواهیم گفت.

لازم به ذکر است که ساختار دوره دوم متوسطه و جدول دروس به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش رسیده است و سایر موارد از جمله تعریف دوره و مأموریت آن و اهداف کلی ساحت‌های تعلیم و تربیت در دوره دوم متوسطه در حال بررسی توسط این شورا می‌باشد.

تعریف دوره دوم متوسطه و مأموریت آن

دوره دوم متوسطه چهارمین دوره از نظام تربیت رسمی و

هویت فردی و اجتماعی بررسی نماید.

- با ارزش گذاری نسبت به میراث فرهنگی (فکری) هنری در سطح محلی، ملی و جهانی، نقش هنر را در شکل گیری هویت و انتقال فرهنگ شناسایی کند.

پ: اهداف ساحت زیستی بدنی

- عوامل تأثیر گذار بر سلامت و توانایی جسمانی و روانی خود را شناسایی کند و با به کارگیری راهبردها زندگی سالم به الگوی رفتاری پایدار دست یابد.
- با مشارکت در طرح‌ها، پروژه‌های سالم‌سازی سبک زندگی، تفریحات سالم، سالم‌سازی محیط زیست، عام‌المنفعه و... مسئولیت‌هایش را در قبال سلامت خود، خانواده و جامعه انجام دهد و میزان تأثیر گذاری آن را ارزیابی کند.
- با مطالعه عوامل تأثیر گذار بر نظام‌های زیست‌محیطی، روش‌هایی را برای اصلاح سبک زندگی انتخاب کند و برای حفظ و بهبود این نظام‌ها در جامعه محلی، ملی و جهانی پیشنهادهایی را ارائه دهد.

ت: اهداف ساحت علمی فناوری

- با تحلیل و استفاده از الگوها و روابط حاکم بر طبیعت (آیات الهی)، مسائل واقعی زندگی را مدل سازی علمی و ریاضی نموده و راه‌حلی برای آن‌ها ارائه دهد.
- با ارزیابی روش به کارگیری قوانین و اصول علمی در تولید محصولات و فرایندهای مورد استفاده در زندگی، ایده‌هایی را مبتنی بر معیارهای ارزشی برای بهبود این فرایندها و محصولات ارائه کند.
- طی یک فرایند کار مشارکتی در سطح مدرسه ایده‌ها و یافته‌های علمی - فناورانه را درباره یک موضوع مطالعه و آزمایش کند و یافته‌های خود را با رعایت اخلاق علمی در سطح مدرسه ارائه کند.
- با پیش‌بینی وضعیت آینده جهان، وضعیت گذشته حال و آینده یک منبع/ محصول/ مسأله را بررسی و پیشنهادات خود را براساس اصول توسعه پایدار ارائه نماید.

ث: اهداف ساحت اجتماعی سیاسی

- با تحلیل سازوکارهای تکوین، تداوم و تغییر زندگی اجتماعی، یک موقعیت مکانی - زمانی را انتخاب کند و وظایف و مسئولیت‌های اجتماعی و سیاسی مترتب بر آن را در سطح خانوادگی، محلی، ملی و بین‌المللی انجام دهد.
- با توجه به ویژگی‌های هویتی خویش، فرصت‌ها و

در حل مسائل دنیای امروز تبیین کند.

با مراجعه به قرآن و تدبر در آن، می‌تواند آموزه‌های دین (اصول عقاید، احکام، اخلاق و...) را شناسایی، و از آن‌ها، و از آن‌ها در ابعاد مختلف زندگی و ارتقای سلامت روحی خویش استفاده کند.

- با تحلیل سیره معصومین (ع)، نقش ایشان را در احیای دین و ترسیم آینده بشریت تبیین و دلالت‌های سیره آن‌ها را برای به کارگیری در موقعیت‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی شناسایی کند.
- رخدادهای جامعه (محلی، ملی، جهانی) را براساس شاخص‌های جامعه اسلامی (هنجارهای رفتار دینی مثل عدالت‌خواهی و توحید محوری، هنجارهای رفتار دینی مثل احسان) بررسی کند و تأثیر این شاخص‌ها را در بهبود وضع/ روابط جامعه تحلیل و پیش‌بینی نماید.

ب: اهداف ساحت زیبایی‌شناسی - هنری

- با مطالعه و یادگیری درباره پدیده‌ها/ موضوعات/ آثار و... هنری، سواد هنری خود را توسعه دهد.
- با به کارگیری قدرت تخیل و ذوق هنری اثری فرهنگی/ هنری خلق کند و آن را براساس معیارهای زیبایی‌شناسی و ارزشی ارتقا دهد.
- با انتخاب یک اثر فرهنگی/ هنری آن را براساس معیارهای زیبایی‌شناسی و ارزشی نقد کند و تأثیر آن را در شکل‌گیری

توانایی‌ها و استعداد‌های خود مسیر حرفه‌ای خود را در آینده انتخاب و با توجه به شرایط و ظرفیت‌های شغلی در سطح جامعه و برای دستیابی به اهداف پیش‌بینی شده در آینده برنامه‌ریزی نماید.

تفکر: با به کارگیری منش تفکر و تعقل، در عرصه‌های مختلف زندگی (عرصه‌های چهارگانه) روابط سازنده و اثربخش برقرار کند.

اصول حاکم بر دوره دوم متوسطه

الف: کارکرد دوره دوم متوسطه

در بخش مبانی تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی (۳۵۳ - ۳۵۲) در خصوص کارکرد این دوره به موارد زیر اشاره شده است:

● وجود هماهنگی و همسویی میان برنامه‌ها و فعالیت‌های عوامل سهیم و مؤثر در جریان تربیت (اعم از تربیت رسمی و غیررسمی، تخصصی و عمومی) برای مشارکت سازنده‌تری در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه؛

● ایجاد شرایط لازم برای کسب تجربیاتی که به فرد امکان دهد در تجزیه و تحلیل موقعیت، موضع‌گیری شایسته نسبت به فراموقعیت و انتخاب راه‌های مناسب برای اصلاح مداوم موقعیت، به سبک زندگی شخصی مبتنی بر نظام معیار اسلامی دست یابد؛

● تدارک شرایطی که امکان برقراری رابطه و پیوستگی عمیق و ژرف میان ابعاد وجودی (جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی و معنوی) شکل‌گیری، یکپارچه‌سازی و تکوین و تعالی هویت ویژه فرد را فراهم سازد؛

● ایجاد فرصت‌های تربیتی متنوع برای رویارویی متریبان با مسائل پیچیده در ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی و کسب تجربیات واقعی در به کارگیری توانایی‌های ذهنی، قدرت تخیل و ابتکار، به منظور یافتن راه‌حلی مناسب برای مشارکت سازنده در جامعه صالح؛

● با توجه به اهمیت رکن خانواده در نظام اجتماعی، برنامه‌ها و فرصت‌های تربیتی باید، ضمن توجه به تفاوت‌های خلقی و خلقی متریبان، به گونه‌ای تدارک شود که بتواند مهارت‌های لازم را برای ورود آنان به زندگی مستقل، زندگی خانوادگی، تربیت فرزند و زندگی حرفه‌ای ایجاد نماید.

ب: ویژگی دانش آموزان در دوره دوم متوسطه (سنین ۱۸ - ۱۵ سال) و نیم‌رخ تحولات جسمانی، شناختی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی

محدودیت‌های خود را برای برخورد مسئولانه و مستقل در زندگی خانوادگی، علمی و حرفه‌ای تحلیل کند و برای انجام وظایف خود برنامه‌ریزی نماید.

● با ارزیابی نقادانه ویژگی‌های فرهنگ و تمدن اسلامی - ایرانی و سیر تحول آن‌ها، برای گسترش این فرهنگ و تعامل میان فرهنگی در سطح محلی، ملی و بین‌المللی روش‌هایی را شناسایی و پیشنهاد کند.

● با مشارکت سازنده در حیات اجتماعی - سیاسی، تلاش خود را برای شناخت جامعه به کار گرفته و مسئولیت‌های خود را برای حفظ منافع ملی و وحدت و یکپارچگی انجام دهد.

ج: اهداف ساحت اقتصادی حرفه‌ای

● با تحلیل سازوکارهای تأثیرگذار در عرصه اشتغال، موقعیت‌های ممکن برای کسب و کار خود در آینده را پیش‌بینی کند و برای ورود سازنده و فعال به این عرصه برنامه‌ریزی نماید.

● با درک ابعاد یا روند شکل‌گیری مسائل و تحولات اقتصادی، الگوی رفتار اقتصادی خود، خانواده و جامعه را بررسی کند و روش‌هایی را، متناسب با نظام معیار اسلامی، برای تدبیر معاش به کار گیرد.

● با درک پیامدهای شیوه‌های مختلف سرمایه‌گذاری (از حیث ریسک و بازده)، شیوه مناسب سرمایه‌گذاری خود را برگزیند و برای رفع نیازهای شخصی خود برنامه‌ریزی کند.

چ: اهداف در فراساحت‌ها

زبان آموزی: با کسب و تقویت مهارت‌های نوشتاری، شفاهی/ادراکی و تولیدی زبان از این مهارت‌ها برای حل مسائل و رفع نیازهای خود در سطح جامعه و موقعیت‌های پیچیده بهره بگیرد. وجه نیمه تخصصی دوره دوم متوسطه: با درک علائق و استعداد خویش و شرایط کشور، حین ادامه تحصیل در دوره دوم متوسطه توانایی‌ها و ظرفیت‌ها، استعدادها، پیش‌نیازهای آموزشی و پرورشی خود را به گونه‌ای ارتقا دهد که بتواند از آن در آینده تحصیلی یا شغلی خود استفاده کند. یا با درک

کسب دانش و مهارت‌های لازم برای اشتغال یا ادامه تحصیل، به‌عنوان یک نیاز مهم در تعلیم و تربیت نوجوانان مطرح می‌گردد، ضمناً راهنمایی و مشاوره در دوره دوم متوسطه بیش از هر زمان دیگر ضرورت می‌یابد

دوره دوم متوسطه، به لحاظ رویکرد نیمه تخصصی آن و هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های مختلف تحصیلی، از مهم‌ترین دوره‌های تحصیلی است. آموزش‌های این دوره بایستی، با توجه به سطح ادراک نوجوانان و نیز افزایش توانمندی‌های شناختی آنان که زمینه‌ساز بروز استعدادها و آمادگی فرد برای ورود به دانشگاه یا بازار کار است، موجب رشد و ارتقای او گردد. آگاهی از ویژگی‌های دانش‌آموزان در این دوره سنی از جمله موضوعات کلیدی در برنامه‌ریزی درسی است. فرایند رشد در این دوره، نیازها و محدودیت‌های خاص خود را به دنبال دارد و در نتیجه محتوای آموزشی تحت‌تأثیر این نیازها و محدودیت‌ها بایستی تنظیم گردد. از دیدگاه روان‌شناسی، دوره دوم نوجوانی هسته اصلی نوجوانی و زمان بروز تغییر و تحول در شرایط جسمانی و روانی نوجوان است. این دوره با رشد بیش‌تر بدنی و تحول جنسی نوجوان همراه است و طی آن سطح عالی‌تری از ادراک خود یا خویشتن تجلی می‌یابد. همچنین رشد مغز و افزایش توانایی‌های شناختی نوجوان، درونی شدن حیات عاطفی، ارتباط عمیق‌تر با گروه همسالان، شاخص شدن بیشتر خصوصیات روان‌شناختی نوجوان و مهم‌شدن باورها و ارزش‌ها در نزد او را به همراه دارد. این تغییر و تحولات به ندرت به جدایی مکانی نوجوان با والدین و بزرگسالان منجر می‌شود، اما معمولاً با جدایی روحی، فکری، ارزشی و رفتاری همراه است و زمینه‌های ذهنی استقلال را برای نوجوان فراهم می‌آورد. در همین مرحله است که جنبه‌های مختلف جسمانی و جنسی و تصور از خویش، به صورت هویت واحد شکل می‌گیرد و سؤال اساسی «هن کیستم؟» به تدریج در ذهن نوجوان پدیدار می‌شود و او به دنبال پاسخ به این سؤال می‌گردد. در این مرحله، علاوه بر مسئله رشد شخصیتی و اخلاق، یک نیاز اساسی دیگر، یعنی کسب دانش و مهارت‌های لازم برای اشتغال یا ادامه تحصیل، به‌عنوان یک نیاز مهم در تعلیم‌وتربیت نوجوانان مطرح می‌گردد، ضمناً راهنمایی و مشاوره در دوره دوم متوسطه بیش از هر زمان دیگر ضرورت می‌یابد.

پ: جهت‌گیری حاکم بر برنامه‌های تحصیلی دوره دوم

متوسطه

دوره دوم متوسطه، با توجه به رشد تفکر انتزاعی در نوجوانان، تکوین هویت ایرانی-اسلامی در آنان، توسعه آن‌ها در علم و رشد فضایل اخلاقی و انسانی، کسب تجربه در انجام تحقیق، آمادگی برای انتخاب شغل و کسب مهارت‌های مدیریت خانواده و ورود به زندگی مستقل و ... دوره انتخاب رشته تحصیلی و شغلی است. دانش‌آموزان در این دوره ضمن گذراندن دورس

مشترک، اختصاصی و انتخابی با توجه به نیازهای محلی و علائق شخصی خویش می‌توانند درس‌هایی را انتخاب کنند و یا با نظر معلم خود در انجام برخی از تحقیقات متناسب با علائق خود مشارکت کنند و در تولید علم سهیم شوند.

ت: مقاصد کلی آموزشی در دوره دوم متوسطه

- پرورش ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان در ساحت‌های اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیبایی‌شناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای علمی و فناوری؛
- پرورش استعداد و علائق تحصیلی و شغلی و پاسخ‌گویی به تفاوت‌های فردی (هوش، استعداد، علائق، جنسیت، نیازهای ویژه) و تفاوت‌های محلی، محیطی و فرهنگی؛
- پرورش خصیصه‌های خودشکوفایی و احساس‌گشودگی نسبت به جهان هستی و عوالم روحانی؛
- کسب شایستگی‌های اجتماعی به منظور ورود به جامعه و توانمندی‌های علمی به منظور ادامه تحصیل در مراکز آموزش عالی؛
- تحکیم و تعمیق آموخته‌ها (دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌ها، باورها و اعتقادات، اخلاقیات و عواطف) در دوره آموزش عمومی و اندیشه‌ورزی فعال نسبت به محیط پیرامون؛
- تقویت توانایی تفکر منطقی، مهارت‌های حل مسئله و پرورش تفکر خلاق و شهودی؛
- تقویت عشق و وفاداری به کشور و آرمان‌های جمهوری اسلامی، نظام ولایت فقیه و برخورداری از روحیه آمادگی دفاع از کشورها و آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی.

معرفی رشته‌ها و جدول عناوین و ساعات دروس دوره

دوم متوسطه

ث: ساختار برنامه درسی شاخه متوسطه نظری (دوره دوم متوسطه)

شاخه متوسطه نظری مشتمل بر، چهار رشته ریاضی-فیزیک، ادبیات و علوم انسانی، علوم تجربی و علوم و معارف اسلامی است و مدت زمان آموزش هر رشته ۳ سال تحصیلی است.

ج: واحدهای درسی، زمان تحصیل و جدول عناوین درسی

۱. ساختار واحدهای درسی ضوابط انتخاب واحد درسی آموزش در دوره دوم متوسطه مبتنی بر نظام سالی واحدی است و دارای ویژگی‌های زیر می‌باشد:
- ۱.۱. ساختار واحدهای درس رشته متوسطه نظری دروس مشترک (عمومی)، دروس اختصاصی و درس‌های انتخابی و

اختیاری با تعاریف زیر است:

درس‌های مشترک (عمومی): درس‌هایی هستند که آموختن آن‌ها برای ارتقای بینش علمی، اجتماعی، دینی، فرهنگی، سیاسی، هویت ملی و نیز کسب بینش حرفه‌ای و مهارت‌های زندگی ضرورت دارد. گذراندن این دروس برای کلیه دانش‌آموزان متوسطه نظری، فنی و حرفه‌ای الزامی است.

درس‌های اختصاصی: درس‌هایی هستند که گذراندن آن‌ها موجب می‌شود دانش‌آموز پایه علمی مناسب را در آن درس برای ادامه تحصیل در سطوح عالی‌تر کسب کند.

درس‌های انتخابی: درس‌هایی هستند که گذراندن آن‌ها موجب می‌شود دانش‌آموز پایه علمی مناسب را در آن درس برای ادامه تحصیل در سطوح عالی‌تر کسب کند.

درس‌های اختیاری: دروسی که توسط مدرسه، منطقه یا استان انتخاب می‌شود و تعداد ساعات آن حداقل ۵۰ و حداکثر ۱۰۰ ساعت در سال است. محتوای این درس‌ها زیر نظر معلم و با تلاش فردی و یا گروهی دانش‌آموزان تولید می‌شود.

۱. تعداد واحدهای رشته ریاضی فیزیک ۱۰۵، ادبیات و علوم انسانی ۱۰۵، علوم تجربی ۱۰۵ و علوم و معارف اسلامی نیز ۱۰۸ واحد، طی سه سال، است.

چ: زمان تحصیلی در رشته‌های مختلف

سال تحصیلی از اول مهرماه هر سال شروع می‌شود و تا آخر

شهریورماه سال بعد ادامه می‌یابد. در این سال، دوره آموزش از اول مهرماه آغاز می‌شود و حداکثر تا پایان اردیبهشت‌ماه سال بعد به پایان می‌رسد. با توجه به بند ۲-۱۳ سند برنامه درسی ملی، مجموع زمان آموزش برای دوره دوم متوسطه، ۱۲۹۵ ساعت است. میانگین ساعات کار هفتگی دوره متوسطه دوم حداکثر ۳۵ جلسه در کلیه پایه‌ها و زمان هر جلسه ۵۰ دقیقه است. علاوه بر این، در کل دوره و در هر پایه، ۵۰ ساعت به فعالیت‌های انتخابی خارج از کلاس و مدرسه، متناسب با اقتضات برنامه درسی، برای کل حوزه‌های یادگیری در طول سال و ۵۰ ساعت نیز متناسب با شرایط و اقتضات محیطی در اختیار استان‌ها، مناطق و مدارس قرار می‌گیرد.

ح: جدول مواد درسی و ساعات تدریس هفتگی دوره دوم متوسطه

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی، جدول مواد درسی و ساعات تدریس هفتگی دوره دوم متوسطه در رشته‌های علوم تجربی، ریاضی - فیزیک، ادبیات و علوم انسانی و علوم و معارف اسلامی از شاخه نظری و دروس عمومی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش به شرح جداول صفحات بعد که در نهصد و بیست و ششمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش در تاریخ دهم اسفندماه سال ۱۳۹۴ به تصویب رسیده است.

جدول عناوین دروس و زمان آموزش دوره دوم متوسطه، شاخه نظری، رشته ریاضی - فیزیک

ردیف	دامنه محتوایی	عنوان درس	واحد/ ساعت هفتگی		
			دهم	یازدهم	دوازدهم
۱	تربیت دینی و اخلاقی	۱. تعلیمات دینی (دینی، قرآن و اخلاق) ۲، ۱ و ۳ ۲. عربی، زبان قرآن ۲، ۱ و ۳	۲+۲	۲+۲	۲+۲
۲	فارسی (ادبیات، املا، انشا و تاریخ ادبیات)	فارسی ۲، ۱ و ۳	۴	۳	۴
۳	زبان‌های خارجی	زبان‌های خارجی ۲، ۱ و ۳	۳	۳	۴
۴	خوشه دروس: مطالعات اجتماعی	دهم: جغرافیای ایران و استان‌شناسی یازدهم: تاریخ معاصر دوازدهم: علوم اجتماعی	۲	۲	۲
۵	خوشه دروس: انسان و سلامت	تربیت بدنی ۲، ۱ و ۳	۲	۲	۲
		دهم: آمادگی دفاعی یازدهم: انسان و محیط زیست دوازدهم: سلامت و بهداشت	۳	۲	۲
۶	خوشه دروس: انسان و مهارت‌های زندگی	دهم و یازدهم: سه درس انتخابی از (۱. هنر ۲. تفکر و سواد رسانه‌ای ۳. کارگاه کارآفرینی و تولید) دوازدهم: مدیریت خانواده و سبک زندگی	۲	۲	۲
۷	ریاضی	دهم: ۱. ریاضی پایه ۲. هندسه ۱ یازدهم: ۱. حسابان ۲. ۲. هندسه ۳. ۲. آمار و احتمال دوازدهم: ۱. حسابان ۲. ۲. هندسه ۳. ۳. ریاضیات گسسته	۶	۷	۷

۴	۴	۴	فیزیک ۲، ۱ و ۳	خوشه دروس: علوم تجربی	۸
۴	۳	۳	شیمی ۲، ۱ و ۳		
-	۲	-	زمین‌شناسی		
-	۱	۲	آزمایشگاه علوم: فیزیک، شیمی و زمین‌شناسی		
۳۵	۳۵	۳۵	جمع		
حجم کل: ۵۰ تا ۱۰۰ ساعت سالانه			زمینه‌سازی برای اجرای بند ۵-۵ سند تحول بنیادین و بند ۲-۱۳ برنامه درسی ملی مشتمل بر عناوینی مانند: پژوهش و ارائه خلافتانه (سمینار)، یادگیری پروژم‌محور و آموزش مهارت تأمین معاش حلال می‌باشد. * برای اجرای این برنامه، شیوه‌نامه جداگانه‌ای تنظیم و ارسال خواهد شد.	برنامه ویژه مدرسه	۹

جدول عناوین دروس و زمان آموزش دوره دوم متوسطه، شاخه نظری - رشته ادبیات و علوم انسانی

ردیف	دامنه محتوایی	عنوان درس	واحد/ساعت هفتگی				
			دهم	یازدهم	دوازدهم		
۱	تربیت دینی و معارف قرآنی	دینی، اخلاق و قرآن ۲، ۱ و ۳	۳	۴	۴		
۲	عربی	عربی ۲، ۱ و ۳ (تخصصی رشته ادبیات و علوم انسانی)	۲	۲	۲		
۳	فارسی (ادبیات، املا، انشا و تاریخ ادبیات)	۱. فارسی ۲، ۱ و ۳ ۲. علوم و فنون ادبی ۲، ۱ و ۳	۳+۳	۳+۲	۳+۳		
۴	زبان‌های خارجی	زبان‌های خارجی ۲، ۱ و ۳	۳	۳	۴		
۵	خوشه دروس: انسان و سلامت	تربیت بدنی ۲، ۱ و ۳	۲	۲	۲		
		دهم: آمادگی دفاعی یازدهم: انسان و محیط زیست دوازدهم: سلامت و بهداشت	۳	۲	۲		
۶	خوشه دروس: انسان و مهارت‌های زندگی	دهم و یازدهم: دو درس انتخابی از (۱. هنر ۲. تفکر و سواد رسانه‌ای ۳. کارگاه کارآفرینی و تولید) دوازدهم: مدیریت خانواده و سبک زندگی	۲	۲	۲		
۷	ریاضی (ریاضی پایه، آمار، احتمال، مدل‌سازی، کاربرد ریاضی در علوم انسانی)	ریاضی و آمار ۲، ۱ و ۳	۳	۲	۲		
۸	تاریخ (ایران، جهان، اسلام و معاصر)	تاریخ ۲، ۱ و ۳	۳	۳	۲		
۹	خوشه دروس: علوم انسانی و مطالعات اجتماعی	جامعه‌شناسی ۲، ۱ و ۳	۲	۳	۳		
		دهم: جغرافیا ایران و استان‌شناسی یازدهم: جغرافیا ۲ دوازدهم: جغرافیا ۳	۲	۳	۲		
		دهم: اقتصاد یازدهم: روان‌شناسی دوازدهم: مطالعات فرهنگی	۲	۲	۲		
۱۰	فلسفه و منطق	دهم: منطق یازدهم: فلسفه ۱ دوازدهم: فلسفه ۲	۲	۲	۲		
جمع			۳۵	۳۵	۳۵		
حجم کل: ۵۰ تا ۱۰۰ ساعت سالانه			زمینه‌سازی برای اجرای بند ۵-۵ سند تحول بنیادین و بند ۲-۱۳ برنامه درسی ملی مشتمل بر عناوینی مانند: فن‌بیان، پژوهش و ارائه خلافتانه (سمینار) و آموزش مهارت تأمین معاش حلال می‌باشد. * برای اجرای این برنامه، شیوه‌نامه جداگانه‌ای تنظیم و ارسال خواهد شد.			برنامه ویژه مدرسه	۱۱

جدول عناوین دروس و زمان آموزش دوره دوم متوسطه، شاخه نظری - رشته علوم تجربی

ردیف	دامنه محتوایی	عنوان درس	واحد/ساعت هفتگی		
			دهم	یازدهم	دوازدهم
۱	تربیت دینی و اخلاقی	۱. تعلیمات دینی (دینی، قرآن و اخلاق) ۲، ۱ و ۳ ۲. عربی، زبان قرآن ۲، ۱ و ۳	۲+۲	۲+۲	۲+۲
۲	فارسی (ادبیات، املا، انشا و تاریخ ادبیات)	فارسی ۲، ۱ و ۳	۴	۳	۴
۳	زبان‌های خارجی	زبان‌های خارجی ۲، ۱ و ۳	۴	۳	۳
۴	خوشه دروس: مطالعات اجتماعی	دهم: جغرافیای ایران و استان‌شناسی یازدهم: تاریخ معاصر دوازدهم: علوم اجتماعی	۲	۲	۲
۵	خوشه دروس: انسان و سلامت	تربیت بدنی ۲، ۱ و ۳ دهم: آمادگی دفاعی یازدهم: انسان و محیط‌زیست دوازدهم: سلامت و بهداشت	۲	۲	۳
۶	خوشه دروس: انسان و مهارت‌های زندگی	دهم و یازدهم: سه درس انتخابی از (۱. هنر ۲. تفکر و سواد رسانه‌ای ۳. کارگاه کارآفرینی و تولید) دوازدهم: مدیریت خانواده و سبک زندگی	۲	۲	۲
۷	ریاضی	ریاضیات ۲، ۱ و ۳	۴	۴	۴
۸	خوشه دروس: علوم تجربی	فیزیک ۲، ۱ و ۳	۳	۳	۳
		شیمی ۲، ۱ و ۳	۴	۳	۳
		زیست‌شناسی ۲، ۱ و ۳	۴	۴	۳
		زمین‌شناسی	-	۲	-
		آزمایشگاه علوم: فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی و زمین‌شناسی	-	۱	۲
جمع			۳۵	۳۵	۳۵
۹	برنامه ویژه مدرسه	زمینه‌سازی برای اجرای بند ۵-۵ سند تحول بنیادین و بند ۲-۱۳ برنامه درسی ملی مشتمل بر عناوینی مانند: پژوهش و ارائه خلاقانه (سمینار)، یادگیری پروژه‌محور و آموزش مهارت تأمین معاش حلال می‌باشد. * برای اجرای این برنامه، شیوه‌نامه جداگانه‌ای تنظیم و ارسال خواهد شد.	حجم کل: ۵۰ تا ۱۰۰ ساعت سالانه		

جدول عناوین دروس و زمان آموزش دوره دوم متوسطه، شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش - تمامی رشته‌ها

ردیف	دامنه محتوایی	عنوان درس	واحد/ساعت هفتگی		
			دهم	یازدهم	دوازدهم
۱	تربیت دینی	۱. تعلیمات دینی (دینی، قرآن و اخلاق) ۲، ۱ و ۳ ۲. عربی، زبان قرآن ۲، ۱ و ۳	۲+۱	۲+۱	۲+۱
۲	فارسی (ادبیات، املا، انشا و تاریخ ادبیات)	فارسی ۲، ۱ و ۳	۲	۲	۲
۳	زبان‌های خارجی	زبان‌های خارجی ۲، ۱ و ۳	-	۲	۲
۴	مطالعات اجتماعی	دهم: جغرافیا ایران و استان‌شناسی یازدهم: علوم اجتماعی دوازدهم: تاریخ معاصر	۲	۲	۲
۵	خوشه دروس: انسان و سلامت	تربیت بدنی: ۲، ۱ و ۳	۲	۲	۲
		دهم: آمادگی دفاعی یازدهم: انسان و محیط‌زیست دوازدهم: سلامت و بهداشت	۲	۲	۳

۶	خوشه دروس: انسان و مهارت‌های زندگی	دهم: درس انتخابی (۱. هنر ۲. تفکر و سواد رسانه‌ای) دوازدهم: مدیریت خانواده و سبک زندگی	۲	-	۲
جمع					
۷	برنامه ویژه مدرسه	زمینه‌سازی برای اجرای بند ۵-۵ سند تحول بنیادین و بند ۲-۱۳ برنامه درسی ملی مشتمل بر عناوینی مانند: پژوهش و ارائه خلاقانه (سمینار)، یادگیری پروژه‌محور و کارورزی می‌باشد. * برای اجرای این برنامه، شیوه‌نامه جداگانه‌ای تنظیم و ارسال خواهد شد.	حجم کل: ۵۰ تا ۱۰۰ ساعت سالانه		

جدول عناوین دروس و زمان آموزش دوره دوم متوسطه، شاخه نظری - رشته علوم و معارف اسلامی

ردیف	دامنه محتوایی	نام درس	واحد / ساعت هفتگی		
			پایه دهم	پایه یازدهم	پایه دوازدهم
۱	تربیت دینی و معارف اسلامی	اصول عقاید ۱، ۲ و ۳	۳	۲	۳
		علوم و معارف قرآنی ۱، ۲ و ۳ (قرائت و تجوید، علوم قرآن و تفسیر)	۲	۲	۲
		احکام و استنباط ۱، ۲ و ۳	۱	۱	۱
		اخلاق ۱، ۲ و ۳	۱	۱	۱
		عربی ۱، ۲ و ۳ (تخصصی رشته علوم و معارف اسلامی)	۳	۳	۴
۲	زبان فارسی (ادبیات، املا، انشا و تاریخ ادبیات)	۱. فارسی ۱، ۲ و ۳ ۲. علوم و فنون ادبی ۱، ۲ و ۳	۳+۳	۳+۲	۳+۳
		زبان‌های خارجی ۱، ۲ و ۳	۳	۳	۴
۴	خوشه دروس: انسان و سلامت	تربیت بدنی ۱، ۲ و ۳	۲	۲	۲
		دهم: آمادگی دفاعی یازدهم: انسان و محیط زیست دوازدهم: سلامت و بهداشت	۳	۲	۲
۵	خوشه دروس: انسان و مهارت‌های زندگی	دهم و یازدهم: دو درس انتخابی از (۱. هنر ۲. تفکر و سواد رسانه‌ای ۳. کارگاه کارآفرینی و تولید) دوازدهم: مدیریت خانواده و سبک زندگی	۲	۲	۲
۶	ریاضی (ریاضی پایه، آمار، احتمال، مدل‌سازی، کاربرد ریاضی در علوم انسانی)	ریاضی و آمار ۱، ۲ و ۳	۳	۲	۲
۷	روان‌شناسی	روان‌شناسی	-	۲	-
۸	اقتصاد	اقتصاد	-	۲	-
۹	جغرافیا و استان‌شناسی	جغرافیا عمومی و استان‌شناسی	۲	-	-
۱۰	تاریخ (ایران، جهان، اسلام و معاصر)	تاریخ ۱، ۲ و ۳ (تخصصی رشته علوم و معارف اسلامی)	۲	۲	۲
۱۱	فلسفه و منطق	دهم: منطق یازدهم: فلسفه ۱ دوازدهم: فلسفه ۲	۲	۲	۲
۱۲	خوشه دروس: مطالعات اجتماعی و فرهنگی	دهم: جامعه‌شناسی یازدهم: مطالعات فرهنگی دوازدهم: جریان‌شناسی اندیشه‌های معاصر	۲	۲	۲